Chełmska Biblioteka Publiczna
Centrum Wiedzy o Regionie
i Czytelnia Czasopism
Czasopismo nr 6406/C
6406/C

Ч: 3 Рік 1. Пятниця, 1 грудня 1939 р. Ціна 15 гр.

ХОЛМСЬКІ ВІСТІ

Тижневик
Видає військова команда Холма

Cholmer Nachrichten

Wochenblatt
Herausgegeben von der
Ortskomandantur Chełm

ДО НАШИХ ЧИТАЧІВ

Вже втрете виходить наш часопис в українській мові, вже втрете летить він до українських хат, вже втрете читає його розрадуване українське око, що довгі-довгі літа тужило за своїм рідним українським словом.

Те що стрінуло два попередні числа нашого часопису, наповнило нас великою радістю. Його витали всюди як ту весняну ластівку, його брали до рук і очам своїм не вірили. Український часопис з Холма? Там, де передше не можна було навіть почути слова: „Україна, український“? його розхопили в перших хвилинах. Ми жалували, що не напечатали його більше, бо пізнішому попитові ми не могли зарадити.

Хочемо Вам, дорогі Читачі, вияснити положення нашого часопису.

Поперше знаємо ми добре, що запотребования нашого часопису велике. Свідомі ми того, що на нього чекають по всіх місцевостях Холмщини, Підляшша, всі українці Засянських Земель, навіть усі українці по всій просторій Німеччині. — Знаємо про голод печатаного українського слова.

Знаємо подруге, що беручи в руки наш часопис, Ви хочете з нього довідатися багато-багато про українське життя. Як живуть українці, як організуються, як іде їм праця, як і чого доробляються.

Ми свідомі того. Й тому саме болить нас, що не годні ми вповні задоволити й одного й другого. Не годні ми випечатати великого числа нашого часопису, бо ми, українці, не маємо ніякого засобу гроша. Без ніяких засобів і до життя й до праці сидимо над цією роботою, в надії, що розробивши вкладовий капітал, будемо могли збільшити наклад.

Не легка воно справа і з подаванням вісток про українське життя. Раз, що як на цей маленький часопис, то скупо в нім місця. Ми мусимо наперед помістити всі німецькі статті, бо Видавництво цього часопису й Редакція його німецькі. По друге ж, при теперішній тяжкій комунікації, де нема ані пошти, ані правильної залізниці, то дуже тяжко вчасно довідатися, що де діється. Дізнаємося тільки, що при нагодах. — Тому дуже просимо вибачити нам, що в цих перших числах ми не могли вповні задоволити Вашого голоду на українське слово й українські вістки.

Одне знаємо й одне Вам обіцюємо, що в найближчих числах наш часопис буде більший, вісток з українського життя буде в нім більше. Німецьке Видавництво й Редакція цього часопису позволили й погодилися на те, що коли буде більший наш часопис, і коли буде в нім місце, то будемо могли в нім подавати більше наших українських статтей.

А дасть Бог, що вже буде йти пошта, то ми Вам нашлемо нашого часопису до кожної місцевости і в найдальші закутки.

Українці співробітники редакції „Холмські Вісті“

Ельзер заговірник з Мюнхену

Історія Ельзера в мюнхенськім заговорі це одна з найцікавійших кримінальних історій. Дрібочка по дрібочці тижнями довбав він отвір у стовпі на салі в Bürgerbräonkeller. Вкінці вставив там пекольну машину, вибуховий годинник наставив на 6 днів наперед.

Плян того злочину сягає ще вересня чи жовтня 1938 року

Отвір на пекельну машину зроблено в серпні 1939 року. Сам бомбовий ладунок сім днів перед зібранням у Bürgerbränkeller. Шість днів перед тим зібранням намагався Ельзер вложити до отвору годинниковий запальник, але це йому не вдалося. Також і в пяту ніч передтим не пішло.

В ночі з 4 на 5 день перед 8 листопада трапилася Ельзерові нагода вложити годинниковий запальник. Зараз потім поїхав до Штутгарту, а звідти мав їхати до Швайцарії, де чекав на нього його припоручник. Всетаки 7. XI. поїхав Ельзер щераз до Мюнхену. В ночі з 7. на 8. XI. вдалотя йому щераз зайти до Bürgerbräonkeller, щоб провірити, чи йде годинник. Годинник приглушив наново. З 7. на 8. провірював він так кілька разів. 8. XI. рано поснідав він в реставрації коло Isartor im Tal і потім виїхав через Ульм до границі.

В ночі з 8 на 9 листопада старався перейти швайцарську границю недалеко Констанци. Але це вже було по вибухові бомби в Мюнхені. В цілій державі була заалармована сторожа й Ельзера на границі зловлено. Припорученння й гроші на цей заговір давала англійська Розвідча Служба. Сам заговір організував Отто Штрассер.

Слідства за його спільніками ще не дали повного висліду. Всетаки вдалося арештувати вже частину осіб, що стояли в звязку з заговором. Щоб можна було ше краще вияснити справу, слідчий уряд звертається до загалу з такими запи-

тами:

1. Хто ще коли стрічався з Ельзером?
2. Хто може ще подати, які вісті про його окруження?
3. Хто може ще подати вказівки з ким він приставав?
4. Де появлявся Ельзер в останніх літах?
5. Де, або в кого купував він що, або замовляв.
6. Хто ще знає, чи Ельзер займався якими винаходами, технічними рисунками, конструкціями, будівельними плянами тощо?
7. Хто бачив у інших осіб рисунки або план Bürgerbränkeller?
8. Хто бачив коли Ельзера в яких домах, на залізничих стаціях, у залізницях, автобусах, — як їхав сам, або з ким другим?
9. Хто бачив коли де Ельзера за кордоном?

—о—

Заговірника в Мюнхені зловлено

Як відомо, вже 8. XI. б. р. злочинна рука старалася виконати заговір на життя Вождя Німеччини й найближчих його співробітників.

Та завдяки праці Гестапа тло й підстава заговору вже розсліджені.

У ночі з 9 на 10 листопада, під Констанцою зловлено 36 літного Ельзера з Мюнхен, що старався перейти границю швайцарську.

11. XI заговірник зложив вичерпуюче зізнання й на тій підставі стверджено, що приготовання до заговору почалися в серпні 1938 р. По кількамісячним приготованню удалося злочинцеві зробити отвір в головнім філярі в Біргерброй-Келлер. В отворі положив годиникову бомбу, що мала вибухнути 8 листопада ц. р. в 21·20 год.

По тім Ельзер удався до Швайцарії, до Оттона Страссера, від якого сам дістав такі злочинні доручення.

Здавалося, що задля війни Вождь не приїде до Мюнхен й тому заговірник вернув до Німеччини, щоби приготовити її в другім місці. Вождь приїхав до Мюнхен й що сталося, вже знаємо

Стверджено також, що за Страссером, що тепер є в Англії, є англійська розвідка „Inteligence Service" котра головно фінансує подібні праці

Хто є Жиди

Те чого заграницею майже не можуть зрозуміти, це наше відношення до жидів. Все наново можна почути запит: Чому в Німеччині так поборюється жидів? Відповідь коротка та ясна: Бо ми жидів знаємо.

Жиди самі подбали про те, щоб ми пізналися на них, які вони негідні, підлі, безоглядні й жорстокі, які трусливі й без чести.

Було колись у Німеччині, що жиди мали перше слово, що були панами краю. На важних і впливових місцях сиділи жиди, або такі, що грали на жидівську дудку.

І як тоді було в Німеччині? Більше, як 6 мільйонів людей було без роботи й мусіли жити в голоді та холоді. Зате жидам жилося добре.

Німецькі поети, німецькі артисти були в погорді.

Німецькі звичаї й обичаї, німецькі пісні давлено й поборювано.

Жидівські правники видумували право на свою користь.

Жидівські лікарі над'уживали свого покликання.

Жидівські банки ошукували німців у їх вкладках.

Німецькі дівчата ображувано й висміювано.

Німецьким селянам забирано їх майно.

Німецьких жовнірів, що хоробро боролися в найбільших міжнародніх боротьбах з хмарою ворогів й жертвували життя за нарід, їх висміювано і в книжках і в фільмах.

Біда й нужда панувала в Німеччині зате жидам жилося добре.

Емілія Женіско

ЙОГО ХАТА

Дув і шарпав поривчастий вітер. Гнав перед себе холодні хмари й дощем із них сік безпомічню землю. Придорожнє деревиння гнуло спину, відвертаючися від нього. Дрібними потічками спливала каламут. на вода Дорогою сунула воєнна валка. Довгий ряд возів, критих полотняними будами, волікся по болоті, хроботів і дзеленькав. Візники й чури, зрідка покликуючи, крились як мога від дощу.

Під вечір валка станула біля якогось села. Із-за кущів і садків денеде сторчали звалища, чорніли осмалені згарища, або лячно гляділи темні віконця опущених хат. Мала річка боком підходила до дороги, потім віддалялася на леваду й там двома раменами обіймала маленький острівець, що крився ввесь у верболозах. На валці заметушились люди. В сірому сріблі вечора поралися біля возів, підбігали з полотняними відрами до річки й поїли коні. Нараз хтось крикнув — „Боженьку, Господоньку! Це ж Сумирівка! Наша Сумирівка!"

Кинувши полотняні відра на землю, він щез серед вечірньої мряки. Товариш Сумирівця підняв покинені відра й поючи коні, бурмотів щось про скорий відхід валки.

Дощ перестав падати, сірі бурони зісунулись на край неба, а над ними піднісся лискучий кружок місяця. Коні хрупотіли й підкидали стрептюхами, люди покурювали й гуторили. Порожнє село наче вслухувалось в ті згуки, але не оживлювалось, не відповідало на них. Прохожі не цікавились селом, тільки на одному возі ремствував візник на товариша, що подався у безлюдне село і там десь застряг.

Із-за кущів висунувсь Сумирівець, підбіг до свойого товариша й ухопив його обома руками. Очі в нього були вогкі, уста всміхнені.

— „Стоїть, знаеш, стоїть! Я був у середині: И ліжко ще є й навіть скриня лишилась. Все як було, тільки трішки понівечене, облуплене. Але вернемось, справимо, злагодимо! Не згоріла, не розбита, стоїть і чекає нас"!

Незабаром озвались поклики, скрипнули вози й валка повільною ходою рушила вперед. Річка й понівечене війною село оставалось щораз дальше. На одному з возів, спершись руками на полотняній буді, стояв вояк і глядів у сторону, де в темних сутінках холодної ночі зникали з очей згарища й самітня хатина.

— „Боже заступи тебе й сохрани, хато! Оставай здорова й чекай, доки не вернемося до тебе! Хатонько моя мила, хатонько моя рідна!"

Тоді з'явився Вождь Адольф Гітлєр.

Він навчив німецький нарід пізнаватися на жидах. Він показав німцям, що жиди є джерелом усього лиха.

Він сказав німцям: Жид є чужинець. Він не походить з нашого роду, в його жилах пливе інша кров Німці, українці, поляки, англійці, французи, взагалі всі европейські народи, мають одну й ту саму колиску. По лиці не розрізняється одних від других. Але жида пізнати всюди. Глянь на його лице, його ніс, уста, зверни увагу на його ноги.

Жид не походить з Европи, він походить з Азії. Жид втиснувся між нас, як горобець до ластів'ячого гнізда.

Жида, хоч як не хочи, він не вступиться. Він як той червак, що як вгризеться в що, то хіба витяти його.

Жид це лихвар і обманець. Запитайся селянина, він знає те тут, як знає й селянин у Німеччині. Жид боїться роботи. Жид ніяк не буде працювати на рілі. Селянин мусить тяжко працювати. Зате жид є лінивий, від роботи він утікає.

Чи це не жиди розпяли Христа?

Ми німці не хочемо жидів. Жиди нехай собі живуть самі з собою. Що жиди роблять по других краях, нас те не обходить. Але прийде час, що й другим отворяться очі на жидів.

Німеччина для німців.

Провідника англійської Розвідчої Служби зловлено

Англійська Розвідча Служба (Intelligence Service) для західньої Европи в Газі старалася вже від давна організувати в Німеччині всякі політичні атентати.

Підо впливом злочинних і наївних нформацій з Німеччини англійський уряд був переконаний. що в німецькій державі в німецькій партії й армії є розлам й що тут приготовляється революція, і з тими мнимими німецькими революційними організаціями старався англійський уряд увійти в знайомство.

В таких то обставинах доручено урядникам Служби Безпеки „SS" ввійти в звязки з тією англійською терористичною й революційною патролею.

Англійська Intelligence Servtce думаючи, що має до діла з німецькими революційними офицерами, відкрила тим німецким урядовцям усі свої наміри й пляни. Щобільше, англійці, хотячи мати з німецькими офіцирами безперервну злуку, дали їм радієві надавачі й приймачі. Через ці саме надавачі й приймачі німецька тайна поліція до останніх днів була в злуці з британським урядом.

Двох провідників тієї англійської Розвідчої Служби, міністер Best і капітан Stevens намаголися перекрастися до Німеччини через голянську границю.

Німецька Служба приловила їх і віддала державній поліції яко полоненого.

—o—

З МІСТА

З німецької школи

Пан Надбурмістр з особливою жичливістю сприяє школі, що є розсадником німецького духа й німецької культури. Устрій і переведення лежить у руках учителя підоф. - Вайнарта. До помочі має досвідчених учителів. Підоф. Вайнарт справує уряд шкільного комісаря в міськім окрузі Холма.

Число дітей щоденно зростає. Школа заосмотрена у все, що найбільше необхідне. Наука йде по німецьким плянам.

Проєктується відчинити інтернат що в ньому найшла б приміщення шкільна німецька молодь довколишних сіл.

Незабаром відкриється також середню німецьку школу. До неї є вже теж німецькі учительські сили.

Німецькі батьки! Посилайте свої діти до нової німецької школи.

Зголошування щодня год. (8-10) у шкільного комісаря.

Вугля на майбутнє не будуть уже більше видавати. Вуголь зістається власністю дирекції державних за лізниць.

Перепусток (Passierscheine) в межах занятої области вже більш не вимагається.

Перехід через демаркаційні лінії як попередньо є недозволеним.

Радієві аварати, що находяться в руках приватних людей, мусять бути віддані. З виїмком урядів.

Речинець упливає з днем 3. XII 1939.

В справі поль. грошей

В тутешніх склепах подертих грошей зовсім не приймають, при плаченні, або приймають лише неохотно. Тому подається до відома, що без огляду на вигляд, всі польські банкноти задержують свою вартість. Дуже (сильно) ушкоджені банкноти треба заклеїти.

Поштовий уряд повідомляє, що вже можна надавати й приймати поштові посилки. При тім звертається увагу населення, що листові скринки, що находяться в місті, ще не є чинні.

Лише ті скринки, що находяться біля поштового уряду, можна буде використати згідно з написом.

Українська дітвора співає

(допис)

В неділю 26. листопада в Українській Народній Школі в Чулчицях - Великих відбулося Свято Української Пісні й слова, улаштоване шкільною дітворою тої школи.

Програму виповнили вступне слово, виголошене управителькою школи та хорові точки й деклямації дітей. — Свято викликало величезне враження на присутніх. Батьки плакали зі зворушення, що вперше в своїй школі почули рідну пісню й слово. Свято закінчено національним гимном.

Дмитро Скубий

Чулчиці 28. XI. 1939 р.

Хліборобська Школа в Окшові к. Холму

Повідомляється, що з днем 10. грудня починається навчання. В школу приймається синів українських і німецьких хліборобів після укінчення 6. кляси народньої школи. Платня за навчання збіжжам або грішми. З голошуватися в школі або в Українськім Комітеті в Холмі до 8 грудня.

Зазив

В нашім часописі хочемо подавати з українського руху не тільки те що діється в нас в Холмі, чи по інших позітових містах, але такаж про все українське життя цілої Холмщини й Підляшшя.

Тому дуже просимо подавати до нас вістки про все, що де сталося, чи що де діється. Про все, відновлене життя української кооперації, в школі та взагалі в кожній іншій ділянці українського життя.

Про це все будемо писати в нашім часописі „Холмські Вісті".

Ці всі дописи присилати або поштою, або передавати через посланця.

Ред. „Холмські Вісті"

З минулого тижня

Минулого тижня **по цілій Франції бито на сполох**, проти летунських налетів. Це німецькі розвідчні таки раз за разом перелітали понад цілою Францією. В різних випадках приходило до сутичок у повітрі, при чому виказалася краща якість німецьких машин. В тих боротьбах були, самозрозуміло, й німецькі втрати.

На західнім фронті була подекуди менша, подекуди більша діяльність розвідчих відділів і артилерії. З приводу непогоди летунська розвідка відбувалася тільки над прикордонними областями.

Війна з Англією на морі йде завзято. Англійські втрати щораз то тяжчі. Німецькі підводні судна продираються в найдальші англійські води й докучають англійцям дуже болюче. В однім тільки дні затоплено англійських кораблів на 50000 тон. Одне німецьке підводне судно тяжко ушкодило наймодерніший англійський корабель — кружляк Beefast, який перед самою війною впровадженo до служби.

28.X. німецькі воєнні кораблі були на розвідці на північнім Атлянтійськім Океані. По короткій боротьбі затонув недалеко Ісляндії англійський кружляк частину залоги врятовано.

Англія втратила дуже багато торговельних кораблів. Від німецьких налетів має також великі втрати. Англійська перевага на морі вкінці переломана, про те вже явно пишуть часописи й невтральних держав. Німеччина опанувала вже ціле Північне Море, й про те тепер уже ніхто не сумнівається.

Вже майне всі невтральні держави не висилають своїх кораблів до до Англії, через що Англія тепер у великім клоноті. Так, що **заблькована не Німеччина але Англія!!**

Щораз то частіше можна чути протести невтральних держав проти Англії, за її гробіжницькі напади на морі. Японія й Совіти перстергли Англію, що як би вона в який спосіб пошкодила її кораблям, то виступлять проти неї з повного рішучістю.

Коли взяти це все під увагу, то можемо радіти, що ми не є англійці.

Міжнародні змагання копаного Мяча.

На олімпійському стадіоні в Берліні 26.XI. 1939 відбулися змагання копаного мяча: Німеччина — Італія, при співучасті понад 90000 глядачів.

Гра йшла на розмоклому грищі. В першій половині Італійці здобули вже перевагу, але по карній італійській брамці німці вирівнюють, так що в першій половині скінчилося вислідом 2: 2.

В другій половині італійці з Olivieri є беззастережними панами. Вони осягають остаточний вислід 5: 2.

Холм.

У самім Холмі українське життя щораз краще організується й розростається. Як та вода, що прорвала греблю, так і те життя, що тільки літ було стримуване та здушуване розіллялося широко й пливе усіми руслами.

Окружний Союз Українських Кооператив для Холмщини й Підляшшя затвердила Німецька Влада з тим, що він може розвинути торговельну діяльність на всіх теренах давньої Польщі. І тому Союз зараз приступив до діла. На Люблинській вулиці отворено Гуртовну Складницю, де кооперативні крамниці будуть могли дістати сіль, нафту й інші конечні для населення товарі.

За порозумінням з німецькою Владою відчинено український нотаріальний уряд, українські лікарі зачали опікуватися хворими.

26.XI. відбулися вечорниці, на які прийшло багато гостей. Німці й українці на спільній гутірці й розривці весело провели вечірні години.

Хор українських емігрантів у перервах співав народні пісні.

Грубешів

В Грубешові відбувся 26. XI репрезентаційний концерт. Концерт випав величаво. Зійшлися численно не тікьки українці Грубешівщини, але навіть з далеких сторін Галичини. Перевага гостей це були німецькі військові. Самих німецьких офіцирів було до 80.

Концерт зачався вступним словом П. М. Г. в німецькій мові. Відтак слідували пісні за піснями, що їх прекрасно виконав хор з Богородиці під проводом дірігента П. Олеся Самохваленка. Присутні гості були одушевлені красою української пісні. Декотрі пісні на загальне бажання мусів хор повторювати. В програму входили також артистично виконані танці.

Німецькі військові так було захоплені українською піснею, що на їх бажання мусілося той концерт повторити. Цим разом випав він іще краще. Так, що по відспіванні українського й німецького гимну місцевий німецький капітан попросив, щоб позволили йому промовити. Він подякував за ту приємність, якої вони, німці зазнали в ті два вечорі. Притім заявив, що тепер сам зрозумів вартість українського народу й що відгомін цієї пісні понесеться й по німецьких землях.

П. І. Т. подякував німецьким гостям за участь в концертах. Окликом „Слава" на честь П. капітана закінчено милий вечір.

На бажання П. капітана зроблено фотографічну знимку хору в національних строях. По середині гуртка на знимці видніє П. капітан зо своїм адютантом.

За прекрасне виконання хоральних точок Пов. Ком. у Грубешеві висловив П. С. Самохваленкові особливе признання.

В Грубешізщині урухомлено давні кооперативи й закладається нові.

Володава

В Володаві отворено вже українську гімназію й наука відбувається правильно.

Белз

В Белзі відбуваються вже вписи до української гімназії.

В інших місцевостях

В Замості й Красноставі засновано Кооперативні Союзи що організують українське кооперативне купецтво.

В Холмі отвирається Українська Всевюдна 7. клясова школа. Вписи до цієї школи в понеділок 4 грудня та вівторок 5 грудня. Торжественне отворення школи в середу, 6. грудня в 11 годині до полудня.

Українські батьки Холма та околиці! Вписуйте свої діти до української 7. клясової школи в Холмі!

Друкарня „Культура" Холм/Druck „Kultura" Cholm — Редактор: І. ФРАЙНД — Schriftl: Gefr. H. FREUND